

Československo trvá

Ladislav Kováč

Politické Československo sa narodilo 28. októbra 1918 a zahynulo 31. decembra 1992. Ak sa vek štátov meria stáročiami, skončilo ako batola. Ešte iba cupitalo na neistých nôžkach, keď si s ním rýchlovykvasení politickí amatéri začali pohrávať tak nešikovne, že ho zagniavili. Darma sa vyhovárali vtedy i teraz, babráci.

Bol som po Novembri 1989 tiež v politike. Tiež iba ako amatér. Opustil som ju prirýchlo, predčasne. Beriem svoj diel viny na seba. Veril som, ako iní Čechoslováci, že chybu, ktorú Jiří Dienstbier nazval „hlúposťou storočia“, múdrejší politici napravia. Márne. Zmierme sa s nezmeniteľným: politické Československo už nikto nevenskriesi. Sme odsúdení na dva samostatné a pre svet bezvýznamné miništátiky.

Súhlasím s Milanom Šútovcom: Slovenskú republiku treba založiť odznova. Definitívne. Cintľavý štát, ktorý vzišiel z omylu a hlúposti, a proti vôli väčšiny obyvateľov, by dlho neprežil. Fundamentom oboch republík, Slovenskej i Českej, by mali byť idey, ktoré Československu pred osemdesiatimi rokmi vložili do kolísky jeho Zakladajúci Otcovia. Jednou z nich je idea spoločnej československej kultúry.

Lebo kultúrne Československo, na rozdiel od politického, nezačalo v roku 1918, ale najmenej štyri stáročia predtým. A ani neskončilo v onú smutnú silvestrovskú noc deväťdesiatehodruhého roka.

Slováci čítajú české knihy, pozerajú českú televíziu. Zásluhou Jana Sokola budú môcť znovu študovať na českých vysokých školách. Koho rozbitie spoločného štátu kultúrne oveľa viac postihlo, sú Česi. Zatiaľ si to ešte málokto z nich uvedomuje. To nie sú iba ľudové pesničky z rádia, nie iba televízne pondelky, o ktoré je česká verejnosť ochudobnená. Uniká jej bohaté duchovné vrenie, ktorým žije slovenská spoločnosť, nie je stimulovaná podnetmi, ktoré sa na Slovensku rodia v hľadaní identity a v úsilí vedeckej a umeleckej inteligencie stať sa svetu rovnocenným partnerom. Zhovievavá ľútosť mojich českých priateľov z toho, že české deti prestávajú rozumieť slovenčine, mi niekedy pripomína romantikov starých i nových: jaká škoda, že naši potomci již nebudou rozumět roztomilému žvatláni mladšího bratřička! Je to pomýlený pohľad. Mladší brat má už bohatý slovník, artikuluje rozumné veci a čoskoro bude hovoriť na európskej úrovni. Ak sa nezmyselný stav nezmení - a jeho náprava je vecou českej kultúrnej a školskej politiky, nie slovenskej - česká spoločnosť bude prichádzať o celú tretinu z tej kultúry, ktorú Slováci a slovenskí Maďari budú naďalej využívať ako spoločnú.

Slávme 28. október, štátny sviatok Českej a Slovenskej republiky (očakávam, že jeho ustanovenie bude jedným z prvých krokov nového slovenského parlamentu), nie ako deň spomínania a nostalgie. Slávme ho ako sviatok, ktorý nám bude každoročne pripomínať, že Československá duchovná republika neprestala existovať. A že jej udržanie a rozkvet je nie iba vyjadrením vďačnosti tým, čo ju po stáročia budovali, ale najmä povinnosťou voči budúcim generáciám: spolu sme väčší, bohatší a múdrejší.

